

Amèrica i la història de l'odontologia

Tradicionalment es pot afirmar que les cultures de l'anomenat Nou Món gaudien d'una salut oral òptima, inclús en tenien de més bona que la població del Vell Món. La seva dieta i molts dels hàbits propis de la seva cultura, com ara mastegar tabac, afavorien, d'alguna manera, la neteja de la cavitat oral. Les patologies orals que presentaven eren bàsicament desgasts oclusals i traumatismes. El gra, però, sobretot el moresc, el trituraven abans de la ingesta i, com a conseqüència d'això, algunes petites pedres romanien en el gra i, en mastegar-lo, l'esmalt de les dents s'erosionava. En alguns pobles del centre i del sud d'Amèrica, s'hi ha pogut observar que determinades patologies o dolors dentals es produïen en correlació amb esdeveniments guerrers i no pas per causes fisiològiques, higièniques o ambientals.

Entre els pobles primitius americans existia un personatge amb poders màgics anomenat *xaman*. Entre les seves pràctiques habituals, guaria patologies individuals i tribals, i tractava els mals esperits que les causaven. Coneixien la natura, les plantes, les substàncies minerals, els remeis i els verins que causaven cada malaltia. En la

branca de l'odontologia també s'hi van especialitzar. De fet, eren els *entuvorove* els encarregats de realitzar les extraccions dentals al nord-est argentí. La tècnica consistia a preparar una tira de pell que es lligava a la dent malmesa i es demanava a l'individu que sortís corrents fins que la dent queia. La malaltia es produïa com a resultat d'una ofensa a un dels déus, per la qual cosa el diagnòstic es basava a esbrinar quin Déu s'havia ofès o quin dimoni s'havia apoderat d'aquell organisme.

Amb la colonització i el descobriment d'Amèrica es va promoure la hispanització del nou continent, encara que això va significar una davallada del 95% de la població americana al llarg de tot aquest procés. La tecnologia dels conqueridors i les soques bacterianes portades pels colonitzadors, les quals eren inexistents fins aleshores en el continent americà, van comportar un elevat índex de mortalitat. La verola, la varicel·la i algunes patologies orals van començar a tenir una gran incidència entre la població indígena, cosa que no s'havia produït anteriorment.

Les cultures aborígens no van deixar història escrita, excepte els maies. Per això les investigacions arqueològiques d'entre els segles XV i XVI es van centrar en l'estudi de les restes òssies i dentals. Aquests estudis es van centrar en el nombre mínim d'individus trobats en una mateixa tomba, i van intentar detallar-ne l'edat, el sexe i alguns aspectes culturals específics; l'erupció dental va ajudar a identificar-ne l'edat; el desgast en va comportar l'anàlisi de la dieta; el nombre mínim d'individus en una tomba en van apuntar alguns rituals i el significat de la mort; l'observació de les dents incisives en les dones van indicar l'ús de les dents com una tercera mà; així mateix, un paràmetre constant n'era l'edentulisme en les zones de premolars i molars en el rang de població de 25 a 35 anys. D'altra banda, es van poder identificar reabsorcions alveolars, evidències de malaltia periodontal, acumulació de càlcul i abscessos. La modificació de la morfologia dental no va ser gaire usual a Amèrica del Sud, però sí que ho va ser a Amèrica Central. De fet, ja vam comentar l'ornamentació dels incisius que practicaven cultures com els

maies per tal d'augmentar la bellesa exterior de l'individu.

Amb l'arribada dels conqueridors europeus es van crear noves colònies, en què els indígenes i la població africana eren tractats com a esclaus. D'aquesta manera es van originar els criolls (en castellà *criollos*) i el mestissatge. És evident que es van incorporar nous coneixements a les poblacions autòctones, però també se'n va frenar el desenvolupament. Per aquest motiu, es coneix molt poca cosa de les pràctiques odontològiques prehispaniques, tan sols que hi ha una gran similitud entre el poble del nord i del sud.

Malgrat el desenvolupament dels nous pobles i les migracions dels europeus cap al nou continent, l'odontologia va ocupar un lloc precari. No hi havia mesures de salut pública i les malalties escapaven de qualsevol tipus de control. El tifus, la febre tifoide o la febre groga eren algunes de les malalties més comunes. Les altes temperatures de l'estiu i els hiverns intensos, juntament amb zones de pantans i aigües estancades, facilitaven la proliferació de determinades malalties. La figura d'una persona prou preparada per atendre aquests casos era inexistent i la poca atenció mèdica i dental era un luxe del qual no podien gaudir els colons.

De la mateixa manera que, al nostre país, els tractaments mèdics i odontològics durant l'edat mitjana restaren en mans

dels clergues, en les cultures americanes també. Personatges com Cotton Mather (1663-1728) o John Wesley (1703-1791) van treure a la llum algunes publicacions en què posaven de relleu alguns remeis populars per mitigar el mal de queixal, algunes cures dentals bàsiques i algunes normes elementals per evitar el dolor.

Els primers metges especialitzats a Amèrica del Nord van ser barbers arribats d'Europa a finals del s. XVIII. Per a ells, l'extracció va ser la pràctica més comuna. D'aquesta època, podem rescatar uns escrits de Benjamin Franklin (1706-1790), considerat un dels pares fundadors d'Estats Units, científic i inventor del parallamps, que es va animar a publicar un llibre de cures casolanes dentals. Entre els seus consells en destacava un: introduir suc de ruda per l'oïda per tal de pal·liar el dolor dental; si això no donava els resultats desitjats, l'extracció era la millor opció.

Al 1787 s'inicià l'educació personalitzada per a metges i alguns coneixements odontològics. És ara quan arriben nous dentistes professionals provinents de les colònies. Entre ells destaquen:

El 1787 es va iniciar l'educació personalitzada per a metges i la transmissió d'alguns coneixements odontològics. És en aquest moment quan arriben nous dentistes professionals provinents de les colònies. Entre ells cal destacar-ne:

- Robert Woofendale, odontòleg anglès capaç de practicar operacions de dents, genives, paladar i de confeccionar dents postisses.
- John Baker, odontòleg irlandès i dentista de George Washington. La seva rellevància radica en el fet de ser l'impulsor d'implants d'or. El seu aprenent, Paul Reveré, va convertir-se en odontòleg i va especialitzar-se en higiene, obturacions i en la substitució de les dents absents. A més va efectuar la primera

identificació medicolegal d'un cadàver a partir de les dades odontològiques.

- Skinner és considerat el pare de l'odontologia a Amèrica. El seu manual *Treatise on the human teeth* va ser considerat el primer manual d'aquesta disciplina, en què s'especificaven normes d'higiene, el tractament preventiu i les malalties dentals.
- Isaac Greenword va desenvolupar les pròtesis dentals de marfil i va començar a inculcar les visites de caràcter rutinari al dentista.

Tot i així, geogràficament, França era, durant el segle XIX, el país que gaudia de més coneixements i avanços en l'àmbit de l'odontologia, però aquesta excel·lència ràpidament va passar a mans dels Estats Units arran de la implementació d'articles, llibres, carreres universitàries i escoles públiques gratuïtes.

Si m'ho permeteu, en el proper article del nostre apartat *En Clau d'Història*, parlarem de com s'organitzava l'assistència als pacients, qui n'estava al capdavant i de quina manera es duia a terme.

DRA. DOLORS CEPERUELO

Directora de SomCOEC

BIBLIOGRAFIA

Bocquentin, F., Sellier, P., Murail, P., 2005. *Abrasion dentaire et travail spécialisé dans la population natoufienne de Malla-ha* (Israel). *Comptes Rendus Palevol* 4, 351–357. <https://doi.org/10.1016/j.crpv.2005.01.002>.

Bonfiglioli, B., Mariotti, V., Facchini, F., Belcastro, G., Condemi, S., 2004. *Masticatory and non-masticatory dental modifications in the Epipalaeolithic necropolis of Taforalt* (Morocco). *Int. J. Osteoarchaeol.* 14, 448–456. <https://doi.org/10.1002/oa.726>.

Inglis B. *Historia de la medicina*. México: Grijalbo; 1968.

García Ballesteros L. Galeno. Madrid: Ediciones Guadarrama, 1972: 104- 28.

Maurice David Kaufman Bremner, *La historia de la odontología*, Brooklyn: Dental Items of Interest Publishing Company, 1946

Ruiz Millares S, Becerra Troya M. *Algunos aspectos de la historia de la estomatología en Cuba*. *Rev Cubana Estomatol* 1989; 26(3): 148-55.

